

Aan: Bestuur MRA
Van: Robbert Berkhout, Jeroen Verwoort, Stephanie Onclin
Onderwerp: Naar een groene industrie in de MRA
Datum: 24 mei 2024

Het MRA Bestuur besluit:

3.1 Kennis te nemen van het Rapport van CE Delft en de aanbevelingen daaruit;

3.2. In te stemmen met vervolgacties, te weten:

- a) Het gericht en in overleg met andere partijen versterken van de lobbyactiviteiten;
- b) Een voorstel tot het samenbrengen van de huidige actie voor een economisch profiel per deelregio en ruimtelijke keuzes;
- c) Te verkennen hoe innovatie op het gebied van de energietransitie, de verduurzaming van onze economie in het algemeen en de verduurzaming van onze industrie in het bijzonder aangejaagd kan worden;
- d) Gezamenlijk met het programmabureau NZKG en de OD's te verkennen hoe flexibeler kan worden om gegaan met milieu- en risico ruimte om verduurzaming bij bedrijven mogelijk te maken.

Bijlagen:

- *Bijlage 1 (achterin notitie): Samenvatting onderzoeksrapport CE Delft*
- *Bijlage 2 (achterin notitie); Aandacht voor industriepolitiek in Den Haag en Europa*
- *Bijlage 3b (los document): Onderzoeksrapport CE Delft*

En dan nog een drietal bijlagen ter kennisname:

- *Bijlage 3c (los document): Rapport 'Hoe TATA Steel te verduurzamen' (Wijers en Blom)*
- *Bijlage 3d (los document): Reactie van de Provincie Noord-Holland op het rapport van Wijers en Blom*
- *Bijlage 3e (los document): een brief van de IJmond gemeenten aan de Tweede Kamer over de verduurzaming van TATA Steel*

1. Aanleiding

Het MRA Bestuur heeft de ambitie uitgesproken om van de industrie in onze regio de groenste industriezone van de wereld te maken. Om inzichtelijk te maken wat dat betekent en hoe het er nu voor staat met de verschillende variabelen is een onderzoek uitgevoerd door CE Delft. Zie bijlage 1 (achterin deze notitie) voor een wat uitgebreidere samenvatting dan in het rapport zelf opgenomen; het volledige rapport is bijgevoegd.

2. Wat is de groenste industriezone?

Er is geen eenduidige benchmark van hoe groen industriegebieden zijn, en op alle wel bestaande lijstjes valt bovendien wat aan te merken. De ambitie om de "groenste" te zijn, is daarmee onmogelijk te meten. Hoog scoren op lijstjes is hoe dan ook geen doel op zich: het gaat uiteindelijk om de impact op het klimaat te verkleinen, om onze leefomgeving gezonder te maken, om de natuur en biodiversiteit te beschermen, enzovoort. Daarnaast kan je je ook afvragen of we tevreden zijn met een 4 als alle anderen een 3.8 halen, of dat we zelf toch liever streven naar een 8 of een 9.

We stellen daarom voor om de ambitie om de groenste industriezone te worden vooral te beschouwen als een uitdaging aan onszelf: om de groenst mogelijke versie van onze industrie na te streven

Het is daarbij cruciaal om te benoemen dat de verduurzaming van de industrie een breder belang dient dan alleen klimaatverandering helpen te verminderen. Er zitten grote voordelen aan voor de gezondheid van onze inwoners: deze gezondheidscomponent is topprioriteit voor veel van de betrokken gemeenten en de Provincie Noord-Holland.

3. Rol MRA

Cruciaal is wat we vanuit de MRA kunnen toevoegen aan lopende acties. We zien een veelheid aan initiatieven en verantwoordelijken binnen en buiten de MRA. Vanuit onze MRA samenwerking moeten we dit speelveld niet compliceren. Waar kunnen we vanuit onze samenwerking wel iets toevoegen? Cruciaal daarbij is dat we bij elke stap die we zouden willen zetten, vooraf goed afstemmen met lopende acties vanuit (bevoegde) instanties (zoals gemeenten, provincies, Programmabureau NZKG, Omgevingsdiensten). Zo is het programmabureau NZKG zeer nauw betrokken bij het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie en werkt de Provincie aan het Programma Tata Steel

De relatie met de nieuwe MRA Agenda is uiteraard ook zeer relevant. Er staan veel aanknopingspunten in voor het verduurzamen van de industrie in de MRA. Niet alleen in concrete ambities die gaan over het klimaatneutraal en circulair maken van onze economie, maar bijvoorbeeld ook door het onderwerp Brede Welvaart centraal te stellen. Daarbij gaat het bij uitstek over keuzes maken waarin het belang van 'hier versus

elders' en 'nu versus toekomstige generaties' wordt meegewogen. Verplaatsen van overlast gevende industrie past daar niet binnen (want verplaatsing van het probleem), en uitstellen van verduurzaming (of helemaal niet verduurzamen) is ook geen wenselijke optie (want gaat ten koste van toekomstige generaties). De bredere aandacht voor bijvoorbeeld ook gezondheid en biodiversiteit past goed bij het denken in brede welvaart.

Het verduurzamen van de industrie brengt ook andere vraagstukken met zich mee. We weten bijvoorbeeld dat het circulair maken van bedrijven vaak een grotere ruimtevrage tot gevolg heeft, en het elektrificeren van industriële processen vraagt ook capaciteit op ons elektriciteitsnetwerk. En dat terwijl we ook andere ambities hebben waar een ruimtevrage mee gepaard gaat, en we ook weten dat voor bijvoorbeeld de woningbouwopgave we ook tegen het netcongestieprobleem aan lopen. Dergelijke afwegingen moeten ook worden meegenomen in keuzes die we maken over het verduurzamen van onze industrie. We constateren daarmee dat discussie en keuzes over vergroening van de industrie direct relateren aan andere (ruimtelijke en ruimtelijk-economische) keuzes.

4. Voorstel voor vervolgacties

1. Reflectie op de aanbevelingen uit het rapport van CE Delft

- CE Delft beveelt het MRA Bestuur aan om haar ambitie om de 'groenste industriezone' te gebruiken als een stip op de horizon, en zich expliciet aan te sluiten bij bestaande nationale en Europese verduurzamingsdoelen. Die doelen zorgen de komende jaren voor flinke veranderingen en forse investeringen in de regio.

Deze aanbeveling is evident en past ook goed bij de nieuwe MRA Agenda

- CE Delft raadt het MRA Bestuur daarbij aan om zich op te stellen als ondersteunende partner ten opzichte van bedrijven en organisaties in de regio die in de praktijk bezig zijn met vergroening van de industrie. Ze verwachten dat de MRA het meeste toegevoegde waarde kan hebben door zich met name in te zetten voor het faciliteren van de vergroening van de industrie en het (op nationale en internationale schaal lobbyen voor het) realiseren van de noodzakelijke randvoorwaarden (energie infrastructuur, voldoende milieu- en risicoruimte, aansturen op duidelijke prioritering van maatschappelijke doelen). De keuze op welke knelpunten of milieuthema's de MRA zich het beste kan richten moet worden gemaakt in nauwe samenwerking met de bestaande instanties die in de regio betrokken zijn bij de verduurzaming van de industrie.

Deze aanbeveling werken we onderstaand uit.

- Het MRA Bestuur kan haar bijdrage aan de vergroening in de optiek van CE Delft verder vergroten door zich actief laten informeren over vergroeninginitiatieven in de industrie, door zich bij en door industriële bedrijven te laten voorlichten over initiatieven en de knelpunten die zij tegenkomen in de realisatie. Een of enkele werkbezoeken kunnen in die zin bijdragen aan de lobby activiteiten.
Contacten met de bedrijven verlopen regulier via de verantwoordelijke instanties (Omgevingsdienst, gemeenten, provincies, programmabureau NZKG). De toegevoegde waarde van werkbezoeken specifiek vanuit de MRA is daarom beperkt. Een enkel werkbezoek, bijvoorbeeld tijdens een heidag van het Bestuur kan hooguit bijdragen aan de inkleuring van de lobby activiteiten.

2. Acties

Rekening houdend met alle activiteiten die reeds lopen zijn er een aantal activiteiten waar extra inzet vanuit de MRA meerwaarde heeft. Onderstaande acties zijn afgestemd met de belangrijkste stakeholders van de lopende acties.

a) Het gericht en in overleg met andere partijen versterken van de lobbyactiviteiten;

In het kader van het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (voor de grootste 30 bedrijven) zijn vanuit het programmabureau NZKG onder meer door de door Minister van EZK aangestelde clusterregisseur zeer nauwe contacten met het ministerie van EZK. Dat gaat over de verduurzaming van de industrie, de noodzakelijke energieinfrastructuur, investeringen en randvoorwaarden die nodig zijn. Alleen in afstemming met deze lopende activiteiten kunnen we daar vanuit de MRA iets aan toevoegen. Daarbij kunnen we specifiek kijken wat bedrijven buiten de genoemde top 30 en buiten het NZKG aanvullend nodig hebben. Waarbij de ontwikkelingen in het NZKG als vliegwiel kunnen dienen (zie ook Techport). In relatie met het MKB en bedrijventereinen die kunnen meeliften, in de schakel naar bijvoorbeeld Schiphol (bijvoorbeeld voor de verduurzaming van de luchtvaart/ synthetische kerosine) en in relatie met Flevoland (energyhub).

Actie: samen met relevante stakeholders in beeld krijgen welke aanvullende lobby activiteiten zinvol zijn (zie ook B.)

b) Een voorstel tot koppelen van de huidige actie voor een economisch profiel per deelregio aan andere ruimtelijke keuzes;

We zien dat keuzes voor vergroening van de industrie niet los zijn te zien van andere ruimtelijke of ruimtelijk-economische keuzes in een breder kader. Welke visie hebben we op de economische toekomst van onze regio? Wat is het toekomstige economische profiel, in relatie tot de grote transitie en de ruimtedruk in onze regio? Waarbij de energietransitie juist ook een kans is, bijvoorbeeld voor off shore wind, waterstof en duurzame

brandstoffen. Welke realistische scenario's zijn er? Wat willen we wel en wat niet accommoderen en hebben we daarin sturingsmogelijkheden? Deze vragen kunnen we beantwoorden door de lopende actie voor economische profielen, waar we met de deelregio's aan werken, te koppelen aan het uitvoeringsprogramma NOVEX, waarin de ruimtelijke keuzes worden geagendeerd.

Actie: opstellen voorstel voor het bovenstaande.

c) Te verkennen hoe innovatie op het gebied van de energietransitie, de verduurzaming van onze economie in het algemeen en de verduurzaming van onze industrie in het bijzonder aangejaagd kan worden;

Vanuit het NZKG wordt het aanjagen van innovatie op het gebied van verduurzaming en de energietransitie als kansrijke actie voor de MRA gezien. Hier valt nog veel te winnen, en innovatie past goed bij de economische kracht van de Metropoolregio Amsterdam. Het biedt ook kansen richting het nieuwe kabinet, gezien de aandacht in het regeerakkoord voor innovatie en het verduurzamen van bedrijven, die beiden als prioriteit worden benoemd. Het is zaak daarbij zorgvuldig te kijken naar synergie voordelen die lopende verduurzamingsinitiatieven bieden voor innovatieve ontwikkelingen elders in de MRA. De in de regio aanwezige ROM's, beide Economic Boards en nationale partijen als InvestNL zijn belangrijke partners om de innovatie helpen aan te jagen.

Actie: een verkenning uit te voeren naar op welke wijze de innovatie opgenoemde vlakken aangejaagd kan worden, in afstemming op lopende initiatieven en ontwikkelingen.

d) Gezamenlijk met het programmabureau NZKG en de OD's te verkennen hoe flexibeler kan worden om gegaan met milieu- en risico ruimte om verduurzaming bij bedrijven mogelijk te maken.

De benodigde infrastructuurontwikkeling voor de verduurzaming van veel industriële bedrijven kan enkel plaatsvinden als deze ruimtelijk kan worden ingepast. Daarbij gaat het om de daadwerkelijke ruimtelijke inpassing maar ook om de mogelijk benodigde verschuiving van veiligheid- en milieucontouren. Wijziging van deze contouren hangt weer samen met het vergunnen van bedrijfsactiviteiten waarvoor de verantwoordelijkheid ligt bij het bevoegd gezag en de omgevingsdiensten. Zij zijn gebonden aan huidige wet- en regelgeving: de heersende vergunning heeft vaak het karakter van voorkomen van lokale en hinder op korte termijn waarmee soms een groter doel als verduurzaming belemmerd wordt. Hierbij is eigenlijk behoefte aan transitie management waarin de huidige (vaak) vergroening beperkende wet- en regelgeving zou moeten veranderen naar wet- en regelgeving waarin ruimte is voor vergroening – uiteraard met inachtneming van de verschillende belangen.

Vaak lijken initiatieven technisch en economisch goed mogelijk maar regeltechnisch niet.

Actie: een verkenning uit te voeren naar hoe flexibeler kan worden om gegaan met milieu- en risico ruimte om verduurzaming bij bedrijven mogelijk te maken.

Bovenstaande acties worden door de MRA Directie opgepakt. Ook in relatie tot acties en ambities die belegd zijn bij het platform economie: denk aan de bedrijventerreinenstrategie, circulaire economie, klimaatneutraal maken van de economie, het aanjagen van innovatie en concurrentiekracht om de transities te versnellen, PLABEKA, enzovoort. Daarnaast is goede koppeling met bestaande structuren als NZKG, OD's, Board, ROM en rollen en taken die individuele MRA Deelnemers hebben van groot belang. Zodra bovenstaande acties een stap verder zijn zal ook verkend worden of het aanstellen van een MRA gezant voor energie en duurzaamheid van meerwaarde zou kunnen zijn.

Bijlage 1 - Samenvatting onderzoeksrapport CE Delft

CE Delft heeft in beeld gebracht hoe het er op dit moment voor staat met de verschillende variabelen die van invloed zijn op hoe 'groen' onze industrie is, wat er momenteel al gebeurt om de industrie te verduurzamen, en wat de mogelijke rollen van de MRA kunnen zijn bij het verder verduurzamen van de industrie. Het rapport bestaat uit 4 delen (naast de inleiding en de conclusies):

- a) Het concretiseren van de ambitie om de groenste industrie van de wereld te willen hebben
- b) Een start analyse van: de uitstoot van CO₂ en overige broeikasemissies, de grondstoffen stromen binnen de MRA, biodiversiteit, lucht- bodem- en waterkwaliteit en lokale hinder, met daarbij ook telkens de grootste uitstoters / veroorzakers in beeld
- c) Een analyse van lopende vergroeningsinitiatieven voor de industrie
- d) Een advies over de toegevoegde waarde van de MRA en de mogelijke rol die de MRA kan spelen bij het verduurzamen van de industrie.

Ad a)

Zie hiervoor punt 2 van deze notitie

Ad b)

Uit de startanalyse blijkt dat op alle algemene milieuthema's (uitstoot van CO₂ en overige broeikasgassen, gebruik van grondstoffen, biodiversiteit, lucht- bodem- en waterkwaliteit en lokale hinder) flinke verbetering mogelijk is. De industrie in de MRA zorgt voor emissies van CO₂, stikstof en fijnstof, en er worden ook veel grondstoffen gebruikt, zowel fossiel (kolen, aardgas, olie) als biomassa. De fijnstofconcentratie in de lucht komt in een groot deel van de MRA boven de WHO advieswaarde uit, en is nog hoger dan gemiddeld rond industriële locaties. Ook de toxiciteit in het oppervlakte water is in grote gedeelten van het MRA gebied hoog, al is ook op dit thema industrie niet de enige oorzaak. De top 16 van bedrijven in de MRA met de meeste impact behoren tot de staalindustrie, afvalverbranding, de voedingsmiddelen industrie en de chemische industrie en aardolieraffinage. Voor een aantal van de genoemde variabelen is ook in beeld gebracht welke bedrijven daar de grootste uitstoot/impact op hebben.

Ad c)

Binnen de MRA wordt er al aan een grote hoeveelheid initiatieven gewerkt om de industrie te vergroenen. Bijna alle initiatieven focussen op de reductie van broeikasgasemissies om klimaatverandering te verminderen, met de nationale en Europese klimaatdoelen als grootste drijvende kracht. De initiatieven kunnen daarnaast vaak ook een positief effect hebben op de luchtkwaliteit en stikstofuitstoot omdat veel van de broeikasgasemissies vrijkomen bij de verbranding van fossiele brandstoffen en daarbij ook stikstof en fijnstof vrijkomt. Als deze verbranding wordt vermeden,

bijvoorbeeld door elektrificatie van processen of gebruik van restwarmte, nemen ook de andere emissies af.

De daadwerkelijke realisatie van deze initiatieven vergt nog wel de nodige inspanningen en investeringen. Deze ontwikkelingen zijn veelal grootschalig en ingrijpend, en ondervinden vertraging door bijvoorbeeld onduidelijkheid in de beschikbaarheid en realisatie van de juiste energiehoofdinfrastructuur, onvoldoende risico- en milieuruimte en onduidelijk beleid en prioritering onder concurrerende maatschappelijke doelen.

Ad d)

CE Delft beveelt het MRA bestuur aan om haar ambitie om de 'groenste industriezone' te worden te gebruiken als een stip op de horizon, en zich expliciet aan te sluiten bij bestaande nationale en Europese verduurzamingsdoelen. Die doelen zorgen de komende jaren voor flinke veranderingen en forse investeringen in de regio.

Ze raden het MRA bestuur daarbij aan om zich op te stellen als ondersteunende partner ten opzichte van bedrijven en organisaties in de regio die in de praktijk bezig zijn met vergroening van de industrie. Ze verwachten dat de MRA het meeste toegevoegde waarde kan hebben door zich met name in te zetten voor het faciliteren van de vergroening van de industrie en het (op nationale en internationale schaal lobbyen voor het) realiseren van de noodzakelijke randvoorwaarden (energie infrastructuur, voldoende milieu- en risicoruimte, aansturen op duidelijke prioritering van maatschappelijke doelen). De keuze op welke knelpunten of milieuthema's de MRA zich het beste kan richten moet worden gemaakt in nauwe samenwerking met de bestaande instanties die in de regio betrokken zijn bij de verduurzaming van de industrie.

Het MRA bestuur kan haar bijdrage aan de vergroening in de optiek van CE Delft verder vergroten door zich actief laten informeren over vergroeninginitiatieven in de industrie, door zich bij en door industriële bedrijven te laten voorlichten over initiatieven en de knelpunten die zij tegenkomen in de realisatie.

Bijlage 2 – Aandacht voor industriepolitiek in Den Haag en Europa

- Op het moment is zowel in Den Haag als in Brussel **hernieuwde aandacht voor industriepolitiek**: dit komt door de druk om de CO₂-uitstoot van de industriële sector pijlsnel naar beneden te brengen.
- Daarbij zijn de staatssteun in China en ook de 'Inflation Reduction Act' (IRA) in de Verenigde Staten van grote invloed: doordat zij zeer grote publieke investeringen of belastingmaatregelen treffen, **dreigt een groot concurrentieverlies voor Nederland en Europa**.
- Het debat in Den Haag gaat recentelijk daarom over het (al- dan-niet) behouden en vernieuwen van industrie én -in meest brede zin- de verduurzaming van de industrie. Om de uitdagingen het hoofd te bieden **neemt de overheid in toenemende mate de regie over de industrie** (terug) in handen.
- Belangrijk is dat industriebeleid een meer 'verticaal' karakter heeft gekregen, waarbij de overheid niet alleen voorwaardenscheppend beleid voert, maar actief ingrijpt met stimulansen en investeringen voor specifieke bedrijfstakken of ecosystemen. **De staat als actieve speler is weer terug**. Deze omslag naar meer actieve politieke sturing is blijvend, en komt waarschijnlijk terug in de plannen van het nieuwe kabinet.
- Ook in Brussel zien we een assertievere houding tegenover industriepolitiek. Er zijn **grote ambities**: van meer onafhankelijkheid en 'strategische autonomie' in de wereld, tot klimaatneutraliteit en circulariteit en diversificatie en innovatie van de economie.
- De Europese Commissie heeft pakket aan maatregelen en voorstellen ontwikkeld waar een holistisch, lange-termijn plan aan ten grondslag ligt. Met de 'Green Deal Industrial Plan' en de 'Net Zero Industry Act', in parallel met de 'Critical Raw Materials Act', schets de Europese Commissie **de contouren van de toekomstige industrie in Europa**. Ursula van der Leyen heeft aangekondigd dat zij in haar tweede mandaat (na de Europese verkiezingen) met een 'industrial deal' wil doorpakken op hetgeen is ingezet.
- De toename van industriepolitiek biedt **kansen in de vorm van financiering, staatssteun en stimulerend beleid** en tegelijk uitdagingen in de verhoudingen binnen Europa, waar op dit moment met name Duitse en Franse bedrijven voordeel hebben van staatssteun-regelingen. Het positioneren van industrie dat in de MRA is gevestigd in zowel Den Haag als Brussel kan helpen om beter op deze kansen en uitdagingen in te spelen.
- **Geopolitieke ontwikkelingen** geven de Haagse en Europese aandacht voor de industrie extra urgentie. Voorbeelden als de oorlog in Oekraïne of de stijgende invloed van Azië (China, India, Indonesië) en het zuidelijk halfrond zorgen voor een herwaardering van industrie in westerse landen.